

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора

Гончарук Наталії Трохимівни

на дисертацію Новіченко Надії Володимирівни на тему «Цифрові компетентності публічних службовців», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Цифрова трансформація українського суспільства, становлення цифрової правової держави приводять до виникнення певних проблем, що потребують свого негайного розв'язання. Сьогодні важливо зорієнтувати усіх публічних службовців на формування стратегій цифрового розвитку України з урахуванням тих реалій, над осмисленням яких зараз працює весь світ і які, в умовах війни, мають вирішальне значення для повоєнних перспектив розвитку країни.

Прагнення України до зближення з Європою та входження у Європейський союз неможливе без прискорення цифрової трансформації суспільства та влади. Водночас, якість цього процесу залежить від рівня цифрових компетентностей громадян України і, ще більшою мірою, від цифрових компетентностей публічних службовців.

Як економічний, так і соціальний розвиток будь-якої країни світу визначається досягнутим рівнем якості людського капіталу. Але можна констатувати, що сьогодні розвиток цифрової грамотності населення як стратегічна мета носить більш декларативний характер. Між тим метою публічно-управлінської діяльності є підвищення якості життя населення. Це прямо пов'язано з розвитком цифрової економіки, цифрового громадянства, цифрового мислення що унеможлиблюється без належного цифрового врядування.

Останнє в свою чергу неможливе без високого рівня цифрових компетентностей публічних службовців. Проте на сучасному етапі ще до кінця не відпрацьовані чіткі і науково обґрунтовані критерії об'єктивної оцінки цифрових компетентностей публічних службовців, на основі яких можна визначити реальний якісний стан рівня цифрової підготовки та цифрових навичок посадовців. Все це актуалізує необхідність дослідження цифрових компетентностей публічних службовців.

Наукові положення щодо формування професійних кадрів в органах державної влади та напрацювання теоретиків менеджменту постають базовими для розробки практичних рекомендацій щодо управління процесом формування та розвитку професійних цифрових компетентностей публічних службовців.

Зазначене вище дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження Новіченко Надії Володимирівни на тему «Цифрові компетентності публічних службовців» є актуальним, має важливе теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертації підтверджується також тим, що дисертаційне дослідження виконане у межах наступних тем науково-дослідних робіт:

– НДР кафедри державного управління та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ за темою: «Підвищення інтегральної компетентності в діяльності депутатів рад: зміст, засоби» (номер державної реєстрації 0120U102593, 2019-2020 рр.). Керівник д.держ.упр., проф. Шпекторенко І. В.;

– НДР кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка» «Цифрова трансформація публічного управління (номер державної реєстрації 0122U002236, 2022-2024 рр.). Керівник д.держ.упр., проф. Квітка С. А.;

– НДР кафедри державного управління та місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка» «Забезпечення стійкості, ревіталізації та

розвитку територій і громад в Україні» (номер державної реєстрації 0122U002375, 2022-2024 рр.). Керівник д. держ. упр., проф. Чикаренко І. А.

У рамках цих науково-дослідних робіт дисертанткою було розроблено комплексну модель розвитку компетентностей у сфері штучного інтелекту та цифрової трансформації для публічних службовців.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації. У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає у теоретичному обґрунтуванні підходів до розвитку системи цифрових компетентностей публічних службовців та розробленні практичних рекомендацій для їх удосконалення в умовах цифрової трансформації та європейської інтеграції України.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна. Ґрунтовний аналіз значного обсягу теоретичного матеріалу та нормативно-правової бази України за темою дослідження, узагальнення та систематизація світового та вітчизняного досвіду розвитку цифрових компетентностей публічних службовців, а також узгодженість наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження, їх відповідність пріоритетам цифрового розвитку України підтверджує достовірність та новизну наукових результатів, висновків і рекомендацій автора.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у наступному:

уперше розроблено систему цифрових компетентностей публічних службовців в Україні, з урахуванням поглибленої діагностики прогалин спроможності до цифрових змін на центральному та місцевому рівнях та базових елементів на суспільному рівні, які впливають на цифрові компетентності публічних службовців та відповідну цифрову інфраструктуру;

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, в рамках якого цифрові компетентності публічних службовців мають

відповідати таким функціям, як: цифрове планування та дизайн (п. 2.2); використання та управління даними (п. 2.3); цифрове врядування;

– наукові положення щодо визначення проблем та бар'єрів цифрової трансформації та векторів розвитку штучного інтелекту в публічному управлінні (п.3.2);

набули подальшого розвитку:

- систематизація компетентностей, які необхідно розвинути посадовим особам публічного сектору, щоб ефективно розробляти та впроваджувати ініціативи з цифрової трансформації та штучного інтелекту в органах публічної влади, а також створювати сприятливе середовище для цифрової трансформації в суспільстві, з урахуванням основних цифрових компетентностей посадових осіб публічного сектору під час роботи з цифровими технологіями (п.4.2);

– механізми удосконалення рамок компетентностей публічних службовців щодо штучного інтелекту та цифрової трансформації, шляхи їх впровадження для підтримки відповідних можливостей органів публічного управління (п.3.1);

– методичні засади розробки навчальних програм і створення основ для розробки планів дій і стратегій щодо цифрових компетентностей публічних службовців у вигляді «меню варіантів», які можуть підтримувати цифрову трансформацію та ініціативи цифрового врядування шляхом подальшої контекстуалізації на основі потреб органів публічного управління (п.4.3).

Наведене вище дозволяє зробити висновок, що здобувачка продемонструвала належний рівень оволодіння методологією наукової діяльності, а поставлене наукове завдання нею успішно виконано.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні значної кількості результатів наукових досліджень, нормативно-правових актів України.

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах.

Авторкою досягнута мета дослідження, яка полягає в обґрунтуванні комплексу концептуальних положень щодо розвитку цифрових компетентностей публічних службовців, а також визначення особливостей застосування компетентностей публічних службовців у сфері штучного інтелекту та цифрової трансформації публічного управління.

Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю. Детальне вивчення матеріалів дисертації дає підстави стверджувати про глибоке розуміння проблематики та завдань, поставлених для вирішення, а підхід до викладу отриманих результатів дослідження відзначається системністю та ґрунтовністю опрацювання матеріалу за темою дослідження.

Практичне значення та використання результатів роботи. Наукове та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони доведені до рівня конкретних пропозицій щодо вдосконалення системи розвитку цифрових компетентностей публічних службовців, які можуть використовуватися при розробці та реалізації державної політики щодо цифрового розвитку територій та громад в Україні.

Запропоновані авторкою наукові рекомендації, висновки та пропозиції, які отримано за результатами дисертаційного дослідження, були враховані і використані у діяльності:

– Дніпропетровської обласної державної адміністрації при реалізації регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація» на 2023 - 2025 роки»;

– Дніпропетровської обласної ради при розробці регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація» на 2023 - 2025 роки», затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 14.10.2022 №216-13VIII;

– Дніпровської міської ради при підготовці програми цифрового розвитку громади в рамках Національної програми інформатизації;

– Університету імені Альфреда Нобеля у процесі викладання дисципліни «Діджиталізація управлінських процесів» в межах ОПП «Менеджмент» магістерського рівня, про що свідчать відповідні довідки про впровадження результатів дослідження (Додаток А).

Зазначене вказує і на значущість результатів дослідження для органів публічної влади.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження Н. Новіченко є позитивною, водночас, слід звернути увагу на окремі дискусійні положення дисертаційної роботи.

1. Підрозділ 1.2 дисертації присвячено визначенню ролі та місця компетентностей публічних службовців, які визначають особливості публічної служби та її відмінності від інших форм управління. Показано відмінність компетентностей та компетенцій публічних службовців (с.49-50). Втім, на нашу думку, неповно відображено проблеми, які виникають в результаті неточного тлумачення понять «компетенція» та «компетентність». Це характерно не тільки для практиків, а й для науковців, що ускладнює розробку і впровадження компетентнісного підходу в процесі управління персоналом на публічній службі.

2. Важлива сторона дослідження стосується аналізу цифрових компетентностей у системі ключових компетентностей людини для навчання впродовж життя. Детально показані подібності та відмінності формування цифрових компетентностей в Європі та в Україні (п.1.3). З огляду на європейську інтеграцію України в ЕС, це зрозуміле порівняння. Але, як і сама цифрова трансформація має глобальний характер, так і розвиток цифрових компетентностей людей відбувається у більшості країн світу.

Робота мала б більш повний характер, якби охоплювала й інші регіони світу, де активно відбувається цифровізація.

3. У підрозділі 2.1 дисертації передбачено дослідження світового досвіду цифрової трансформації публічного управління і відповідні зміни у підготовці та перекваліфікації публічних службовців. Виходячи з світового досвіду багатьох країн, авторка визначила основні вектори розвитку цифрових компетентностей публічних службовців і передусім формування знань та навичок використання штучного інтелекту. Як відомо, сьогодні у всьому світі відбуваються дискусії з приводу загроз, які потенційно може створити штучний інтелект. Тому було б доречно показати саме цей дискусійний характер відношення до впровадження цифрових систем, заснованих на обробці та використанні великих баз даних. Дискусійним, в цьому плані, залишається і можливість використання штучного інтелекту саме в публічному управлінні, де умови і результати роботи значно відрізняються від сфери бізнесу.

4. У роботі авторкою пропонуються напрями розвитку цифрових компетентностей публічних службовців та надаються рекомендації та можливі варіанти дій в умовах подальшого цифрового розвитку країни та громад (підрозділ 4.3). Можна привітати новітній підхід, нову точку зору на організацію навчання та підвищення кваліфікації публічних службовців у сфері штучного інтелекту та цифрової трансформації. Разом з тим, слід враховувати сучасний стан існуючої системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів на публічній службі в Україні. На наш погляд, робота значно виграла б, якби авторка зробила порівняльний аналіз чинної системи професійного навчання публічних службовців з тією новітньою системою, що пропонується.

Висловлені рекомендації та наявні дискусійні моменти у дисертації Н. Новіченко не знижують її загальної високої оцінки, а лише відтворюють творчий характер роботи та характеризують значну складність досліджуваної проблематики.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Провідний внесок за обсягом у публікаціях у співавторстві належить аспіранту і визначено у переліку публікацій, який подано у дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Н. Новіченко на тему «Цифрові компетентності публічних службовців» містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають значення для галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44.

Загальний висновок. З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Н. Новіченко «Цифрові компетентності публічних службовців» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому теоретично обґрунтовано механізми розвитку цифрових компетентностей публічних службовців та надані практичні рекомендації щодо їх удосконалення у сфері публічного управління та адміністрування в умовах розвитку цифрового суспільства України, що має суттєве значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». а її авторка Новіченко Надія Володимирівна заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Наталія ГОНЧАРУК